

Ред. кол. Софій Н. (голова), Єрмаков І. (керівник авторського колективу і науковий редактор), та ін. Київ: Контекст. (Турчута О. (2000). *Communicative competence of the individual. Steps to competence and integration into society: scientific and methodological collection* / Ed. number Sofiy N. (chairman), Yermakov I. (head of the author's team and scientific editor), and others).

Федоренко Ю С. (2002). Комунікативна компетенція як найважливіший елемент успішного спілкування. *Рідна школа, 1, 63–65*. (Fedorenko YU S. (2002). Communicative competence as the most important element of successful communication. *Ridna shkola, 1, 63–65*).

Чукавіна Т. Е. (2018). *Педагогічне спілкування як умова активізації навчальної діяльності студентів вищих медичних навчальних закладів*. (дис. ... канд. псих. наук. 19.00.07). Київ (Chukavina T. E. (2018). *Pedagogical communication as a condition for the activation of educational activities of students of higher medical educational institutions*. (PhD thesis). Kyiv

SUMMARY

Lysytsia Dmytro, Lysytsia Yulia. Justification of the need to develop the communication competence of the dentist in the process of interaction with medical staff.

The paper examines the theoretical aspects of the implementation of the competence approach in the system of higher medical education of Ukraine. Emphasis is placed on the formation of communicative competence based on deontology, medical ethics in the cooperation of a dentist with his assistant, dental hygienists, dental technicians. The paper examines the theoretical aspects of the implementation of the competence approach in the system of higher medical education of Ukraine. Emphasis is placed on the formation of communicative competence based on deontology, medical ethics in the cooperation of dentists with their assistants, dental hygienists, dental technicians. The existing definitions of concepts: "communicative competence", "deontology", "medical ethics" are highlighted.

The article also discusses the basic principles that all members of the dental team must follow. The key moments in communication, the behavior of the dentist in relation to colleagues, as well as his place in the dental team are determined.

The work highlights compliance with the principles of ethics and deontology between medical professionals and the patient.

Key words: *communicative competence, training of dentists, deontology, medical ethics, dental hygienist, dental technician, dental assistant, group training.*

УДК 378

Микола Лохоня

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

ORCID ID 0000-0003-0778-252X

DOI 10.24139/2312-5993/2022.09-10/214-221

КРИТЕРІЇ РІВНЕВОЇ ГОТОВНОСТІ ТА ПОКАЗНИКІВ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена характеристиці критеріїв, показників та рівнів готовності майбутніх викладачів до формування іміджу закладу вищої освіти. Презентовано компоненти критеріїв та відповідні їм показники. Узагальнено та представлено етапність процесу та рівні готовності (низький, середній,

високий) майбутніх освітян до діяльності, спрямованої на формування іміджу закладу вищої освіти.

Ключові слова: *імідж, імідж вищого навчального закладу, критерій, показник, рівень сформованості готовності магістранта до створення іміджу вищого навчального закладу, етапи формування іміджу закладів вищої освіти.*

Постановка проблеми. Наразі у нашій державі активно проходять євроінтеграційні процеси, зокрема реформування системи вищої освіти згідно міжнародних стандартів. Для того, щоб рівень української освіти відповідав вимогам світового рівня необхідно кожному закладу вищої освіти (ЗВО) впроваджувати в роботу інноваційні технології. Варто підкреслити, що імідж закладу розглядається як інтегративне утворення і є ключовим фактором у виборі абітурієнтом освітньої установи з-поміж інших; у поширенні схвальної позитивної інформації про неї поза межами міста, регіону, де вона розташований.

Аналіз актуальних досліджень. Як бачимо, питання формування готовності майбутніх педагогів до процесу створення іміджу закладу є особливо важливим та надзвичайно актуальним.

У сучасному суспільстві спостерігається тенденція підвищення ролі професійного іміджу та іміджевої компетентності фахівців. Як бачимо, позитивний професійний імідж є необхідною складовою конкурентоздатного фахівця. У педагогічній науці усе частіше з'являються роботи, в яких порушуються питання формування іміджу, адже у педагогічному розумінні поняття «імідж» переплітається з проблемами навчання, виховання, формування усебічно розвиненої особистості, особистісного і професійного самовдосконалення. Дослідженням проблем формування професійного іміджу займалися наступні науковці: Ю.В. Андрєєва, А.А. Бірюкова, В.А. Жебіт, М.А. Єлагін, Н.А. Тарасенко та інші. Актуальними питання їх робіт є аналіз сутності, складових професійного іміджу людей різних професій та надання їм рекомендацій з його формування.

У педагогічній галузі дослідженнями професійного іміджу займалися такі фахівці, як: І.В. Бондаренко, Л.Ю. Донська, А. Жаманкулова, Л.П. Іноземцева, А.А. Калюжний, О. Ю. Камишева, Л.П. Качалова, Н.А. Тарасенко, О.А. Ткаченко, О.В. Щербакова, С.Д. Якушева та інші (Бондаренко, 2015).

Методи дослідження. Сформованість готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти визначається особистісно – мотиваційним, когнітивно –операційним та

результативно-оцінювальним компонентами критеріїв, показників та рівнів у контексті даної проблеми.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо детально питання критеріїв визначення сформованості мотивів майбутнього педагога до діяльності, спрямованої на створення іміджу ЗВО. Критерій або мірило оцінки – це конкретна ознака, яка визначає оцінку, порівнює, класифікує, є мірилом для визначення оцінки явища, предмета, процесу, виступає підставою для оцінювання.

На думку А. Галімова критерій є найзагальнішою сутнісною ознакою, на основі якої визначають оцінку, порівнюють реальні педагогічні явища (Галімов, 2004, с.93). Зокрема, В. Беспалько досліджував вимоги до цих критеріїв і зазначав, що вони мають: відбивати суттєві характеристики та/або їх сукупність; певну діагностичну систему, яка дає оцінку процесу та його результату тощо.

Тож, відповідно до вище викладеного матеріалу узагальнено компоненти, критерії та показники сформованості готовності майбутніх освітян до створення іміджу ЗВО від час магістерської підготовки і представлено нижче (таблиця 1).

Таблиця 1

Компоненти та показники сформованості прагнення магістрантів до створення іміджу закладу вищої освіти

Компоненти		Показники
1.	Особистісно-мотиваційний	Майбутній викладач має: <ul style="list-style-type: none"> ділові якості (стресостійкість, впевненість, мотивацію до успіху тощо) та особистісні якості; стійкий інтерес до іміджетворчої діяльності одночасно з професійною викладацькою діяльністю; мотиви та вмотивованість до створення позитивного іміджу ЗВО.
2.	Когнітивно-операційний	<ul style="list-style-type: none"> знання, уміння та навички, які необхідні для власної іміджетворчої викладацької діяльності, сприяння привабливого іміджу зво; готовність та вмотивованість до проведення іміджетворчих заходів; активну соціальну позицію.
3.	Результативно-оцінювальний	<ul style="list-style-type: none"> майбутній викладач готовий активно та ефективно презентувати заклад вищої освіти та його студентів; як зовнішні, так і внутрішні характеристики ЗВО узгоджуються із сучасним вимогами суспільства; сформовані комунікативні уміння та самооцінка про питання створення іміджу ЗВО.

Беручи до уваги наведені показники, результат готовності магістранта до побудови іміджу закладу вищої освіти полягає у формуванні особистісних, особистісно-мотиваційних та ділових якостей студента, умінь, навичок іміджетворчої діяльності, комунікації, активної соціальної позиції, критичної оцінки питань, які стосуються створення формування іміджу ЗВО тощо.

Формування загального позитивного іміджу полягає у формуванні його певних складових: зовнішнього, внутрішнього та невлдимого іміджу. Зовнішній імідж – це сприйняття закладу вищої освіти громадськістю, засобами масової інформації, органами влади та міжнародними представництвами тощо. Внутрішній – атмосфера всередині закладу, яка демонструє позитивне та негативне ставлення професорсько-викладацького складу, співробітників та студентів до політики управління керівництва та загальної соціально-психологічних настроїв. Невловимий імідж є реакцією на перше враження, навколишнє середовище, ставлення у ЗВО. Тобто, імідж освітнього закладу є результатом комплексного системного процесу формування позитивного іміджу шляхом створення схвальної думки громадськості до процесу і діяльності ЗВО загалом.

На думку дослідниці А. Стоноги, має формування іміджу здобувача освіти має відбуватися у чотири етапи:

- I – вивчення особистісних характеристик здобувача освіти;
- II – вибір характеристик, які визначають конкретну професійну діяльність;
- III – робота над зовнішністю;
- IV – удосконалення комунікативних навичок [96].

На думку О. Романовської, формування іміджу саме закладу вищої освіти має наступну етапність:

- I – завдяки використанню анкетування, фокус-груп, спостереження, та фіксування вже сформованого іміджу;
- II – аналіз негативних та позитивних чинників побудови іміджу;
- III – окреслення дієвих заходів для підсилення позитивних та нейтралізації негативних факторів.

Дослідники іміджелогії вказують, що тривалість та ефективність багатоетапного процесу створення іміджу ЗВО залежать від ресурсів закладу. Також виділяють наступні етапи даного процесу:

- I етап – формування цілей та проєктування результатів позитивного іміджу ЗВО. Науково-педагогічний колектив визначає місію

ЗВО; напрацьовує тактичні та стратегічні цілі іміджу та напрями діяльності; у розрізі цілісних орієнтацій колективу аналізує рівень сформованості корпоративної культури; формує систему атрибутики та елементів презентування ЗВО для впізнаваності на ринку освітніх послуг.

II етап – аналіз цільової іміджевої аудиторії – вивчення запитів та прагнень здобувачів освіти, формування структури іміджевих характеристик, проведення тренінгів з педагогами.

III етап – моніторинг фінансових можливостей ЗВО для окреслення методів, засобів, механізмів створення позитивного іміджу закладу. Згідно аналізу наявних коштів, здійснюється їх розподіл та планування механізмів досягнення конкретних іміджевих характеристик.

IV етап – окреслення методів, засобів презентації закладу вищої освіти.

V етап – підсумковий – активне втілення механізмів створення позитивного іміджу ЗВО. Результативність цього етапу залежить від успішної реалізації попередніх чотирьох етапів.

Відповідно до вище зазначених компонентів та показників визначено рівні сформованості готовності магістрантів-педагогів до створення іміджу закладу вищої освіти: низький, середній, високий, творчий (таблиця 2). Розглянемо лише три перших, адже творчий рівень, на наш погляд, може бути виключно у педагога з досвідом та професійним орієнтиром.

Таблиця 2

Компоненти та рівні сформованості готовності магістрантів-майбутніх педагогів до створення іміджу закладу вищої освіти

Компонент	Низький	Середній	Високий
Особистісно – мотиваційний	Мотиви та ціннісні орієнтації до створення позитивного іміджу ЗВО не сформовані. Відсутній інтерес, зацікавленість до іміджетворчої діяльності та до заходів професійного спрямування тощо. Ділові та особистісні якості проявляються слабо.	Наявна позитивна динаміка вмотивованості до формування позитивного іміджу ЗВО. Епізодично проявляється інтерес до іміджетворчої діяльності разом із викладацьким її спрямуванням. У здобувачів освіти яскраво виражені ділові та особистісні якості.	Магістрант має систематичну зацікавленість питаннями створення іміджу ЗВО. Виражена мотивація до активних дій у напрямку діяльності. За будь-яких обставин появляються ділові та особистісні якості. Стійкий інтересу до іміджетворчої діяльності.

<p>Когнітивно-операційний</p>	<p>Відсутні: знання, уміння та навички, які необхідні для власної іміджетворчої педагогічної діяльності; активна громадська позиція бажання до самовдосконалення та підвищення професіоналізму. Слабкі: сприяння, прогнозування наслідків позитивного іміджу ЗВО та іміджетворчої діяльності. відсутні.</p>	<p>Фрагментарні знання, уміння та навички про формування власної іміджетворчої діяльності. У майбутнього викладача не спостерігається: потреба у самовдосконаленні для формування позитивного іміджу ЗВО; бажання здобувати додаткові знання. Інколи проявляється соціальна активність.</p>	<p>Грунтовні знання, уміння та навички, які потребують організації власної іміджетворчої викладацької діяльності з метою створення позитивного іміджу ЗВО. Магістрант уміє планувати роботу, втілювати задумане та доводити до результату. Демонструє бажання до самоосвіти та самовдосконалення. Має активну життєву позицію.</p>
<p>Результативно-оцінювальний</p>	<p>Майбутній викладач байдужий до питань, які пов'язані з презентацією закладу освіти. Ігнорує запити та потреби громадськості до діяльності ЗВО. Не усвідомлює важливу роль комунікативних навичок у питаннях формування іміджу ЗВО. Не зацікавлений у інноваційній діяльності.</p>	<p>Розуміє необхідність ефективно презентації ЗВО та діяльності учасників навчального процесу, проте власних зусиль не докладає. Ситуативно бере участь у проведенні зовнішніх та внутрішніх характеристик ЗВО на вимоги суспільства. Епізодично проявляє комунікативні навички у питаннях створення іміджу ЗВО.</p>	<p>Проявляє стійкий інтерес до активного та результативного репрезентування ЗВО і діяльності усіх учасників освітнього процесу. Підвищує професійні навички, комунікативні уміння, які сприяють приведенню у відповідність зовнішніх, внутрішніх ознак закладу освіти до вимог сучасного суспільства. Бере участь у плануванні, самостійно реалізує та займається моніторингом результатів іміджевих заходів. Постійно підвищує власний рівень готовності до створення формування позитивного іміджу ЗВО.</p>

Як бачимо з таблиці, низький рівень сформованості готовності майбутніх педагогів до побудови іміджу ЗВО характеризується низьким рівнем мотивації до професійно-фахового зростання, до конкретних

іміджетворчих справ. Зацікавленість виникає лише через виконання посадових обов'язків. Ціннісні орієнтації є несформованими.

Низька мотивація майбутніх педагогів є негативним фактором і однією з її причин є невизначеність у професійному виборі на час вступу або перспектива на дану діяльність у подальшому не приваблює.

Середній рівень говорить, що майбутній викладач зацікавлений виключно у здобутках навчального закладу у цілому, а не особистих. На мою думку доцільно акцентувати увагу на недостатній зацікавленості студентів у заходах професійної спрямованості. Проте магістранти-педагоги мають достатню мотиваційну базу для проведення, підготовці та участі у вказаних заходах. Інтерес до іміджетворчої діяльності проявляється частково і не виходить за межі їх професійної діяльності. Спостерігається тенденція, що майбутні викладачі не вбачають участь, відповідальність своєї персони у цьому процесі. Проте мають яскраво виражені як ділові, особистісні якості, які демонструють під час педагогічної діяльності. Майбутні педагоги легко піддаються до корекції їх вмотивованості шляхом поступового залучення до іміджетворчих заходів.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх педагогів спостерігається у здобувачів освіти, які є активними членами студентського самоврядування на рівні факультету/інституту чи університету загалом, а також займаються науковою роботою. Майбутнім викладачам притаманні якісні знання, вміння та навички з професії, якими вони застосовують у процесі власної іміджетворчої викладацької діяльності і водночас сприяють позитивному іміджу закладу вищої освіти. Здобувачі зацікавлені та прагнуть до самоосвіти, саморозвитку у професійному та особистісному зростанні; соціально активні, зацікавлені у досягненні відповідності внутрішніх і зовнішніх характеристик закладу вищої освіти згідно запитів суспільства. Уміло користуються комунікаційними здібностями для підвищення позитивного іміджу свого закладу освіти.

Висновки. Викладене вище зумовлює виокремлення педагогічних умов ефективної реалізації моделі формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти в процесі магістерської підготовки, які б забезпечили досягнення запланованого результату. У перспективі планується дослідити процес проведення моніторингу процесу формування готовності майбутніх педагогів до створення іміджу закладу вищої

освіти у процесі магістерської підготовки та сформуванати комплекс діагностичного інструментарію.

ЛІТЕРАТУРА

- Бондаренко, В. І. (2015). Критерії, показники та рівні сформованості професійного іміджу майбутніх учителів технологій. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 52, 32-39.
- Bondarenko, V. I. (2015). Criteria, indicators and levels of professional image of future technology teachers. Scientific journal of NPU named after MP Drahomanov. *Pedagogical sciences: realities and prospects*, 52, 32-39
- Галімов, А. В. (2004). *Теоретико-методичні за сади підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виховної роботи з особовим складом*. Хмельницький: Вид-во НАДСПУ.
- Galimov, A. V. (2004). *Theoretical and methodological for the gardens of preparation of future border officers for educational work with personnel*. Khmel'nitsky: Issue of Issue
- Новий тлумачний словник української мови (1998) / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. К.: Аконіт. *New Interpretative Dictionary of the Ukrainian Language* (1998) / Contribution. V. Yaremenko, O. Slipushko. K.: Aconite
- Романовська, О. О., Романовська, Ю. Ю., Романовський, О. О. (2018). *Досвід вищої освіти Сполучених Штатів Америки ХХ–ХХІ століття. Кн. 3. Особливості інноваційного розвитку сфери вищої освіти США другої половини ХХ – початку ХХІ століття*. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова.
- Romanovskaya, O. O., Romanovskaya, Yu. Yu., Romanovsky, O. O. (2018). *The experience of higher education of the United States of America of the XX -XXI centuries. Book. 3. Features of innovative development of the US Higher Education sphere of the second half of the twentieth - early twentieth century*. Kyiv: M. P. Drahomanov NPU.
- Стонога, А. *Формування індивідуального педагогічного іміджу майбутнього інженера – педагога*. Режим доступу: <http://surl.li/bzfwfwd>.
- Stonoga, A. *Formation of the individual pedagogical image of the future engineer - teacher*. Access mode: <http://surl.li/bzfwfwd>

SUMMARY

Lokhonia M. Characteristics of criteria, indicators and levels of readiness of future teachers for the formation of the image of the institution of higher education

The article is devoted to the characteristics of the criteria, indicators and levels of readiness of future teachers to form the image of the institution of higher education. The components of the criteria and the corresponding indicators are presented. The stages of the process and the levels of readiness (low, medium, high) of future educators for activities aimed at forming the image of a higher education institution are summarized and presented.

Key words: *image, image of higher education institution, criterion, indicator, level of formation of master's degree readiness to create image of higher education institution, stages of image formation of higher education institutions.*